

Verslag natuurontwikkeling DOS maart 2025 – oktober 2026

Inleiding

Aan de rand van het Nollebos, aan de zeezijde achter de dijk, lag jarenlang een tennisbaan: LTC DOS. Door de ligging zo dicht bij zee ondervond de tennisbaan overlast van instuivend zand. Door het verbreden van de zeedijk in het kader van de kustveiligheid groeide die overlast. Door een windscherm te plaatsen en daarlangs bomen te planten heeft het Waterschap Scheldestromen geprobeerd om het instuiven van zand te voorkomen. Helaas bleek de werking averechts. De wind stuwde het zand over het 7 meter hoge scherm en liet het aan de andere kant achter. Dit leidde tot hoge onderhoudskosten en teruglopende ledenaantallen. Uiteindelijk heeft dat geleid tot het besluit om de tennisclub op te heffen. In 2024 is de tennisbaan gesaneerd.

Zout, zee en wind horen bij de dynamiek van de kust. Opnieuw een sportveld dicht bij de zeedijk aanleggen lag daarom niet voor de hand. De omstandigheden leenden zich ook niet goed voor het aanplanten van bomen. Onder de tennisbanen kwam duinzand tevoorschijn. Het grondwaterpeil wisselt sterk en staat onder invloed van zoute kwel. Het Nollebos en het aangrenzende Westduinpark bestaan uit bossen, brakke waterpartijen en graslanden. Het parklandschap mist een overgang tussen het bos en de zee: een duinlandschap. Soorten behorend bij duinen in de zeereep ontbraken dan ook. Een andere invulling, gebaseerd op de omstandigheden ter plaatse, zou kansen voor het vergroten van de biodiversiteit kunnen bieden. Besloten werd om een experiment te starten en de natuur vrij spel te geven. In maart 2025 zijn kleine hoogteverschillen aangebracht en zijn in het laagste deel drie in diepte verschillende poelen gegraven. Langs de bosrand is een grove takkenril van stammen en takken gelegd. Ook het windscherm is weggehaald. Daarna werd het terreintje ter grootte van een hectare met rust gelaten. De ecologische ontwikkelingen zijn sindsdien gevolgd.

Onderzoek

Na oplevering bestond het terrein uit kale zandheuveltjes en droge poelen. Op een enkel hoger deel stond nog een uitgespaarde boom. In deze 0-situatie waren vrijwel geen planten of dieren aanwezig.

Na de oplevering is ongeveer twee keer per maand door ecologisch deskundigen gemonitord welke diersoorten er te vinden waren. Verder zijn verschillende bezoeken gebracht om de aanwezige plantensoorten in kaart te brengen. Vanwege de relatief geïsoleerde ligging ten opzichte van bestaande duinen waren de verwachtingen voor het eerste seizoen niet hoog. Dit verslag beschrijft de ontwikkelingen in de eerste twee seizoenen. De volledige lijst met waarnemingen is te vinden via [Vliissingen - Nollebos - Natuurontwikkeling duinlandschap - Waarneming.nl](https://vliissingen-nollebos-natuurontwikkeling-duinlandschap-waarneming.nl)

Ontwikkeling

Gedurende het voorjaar van 2025 bleef het terrein er als een zandvlakte bij liggen. Wandelaars namen het voormalig pad tussen de tennisbanen in gebruik, in een hoek langs de bosrand werd met radiografisch bestuurd terreinwagentjes over de hellingen gecroost. De diepste poel liep als eerste vol: er bleek een grespijp van een oude boerderij in uit te komen. Het water bleek behoorlijk brak. Voor beide andere poelen was het wachten op regen en stijgende grondwaterpeilen in de winter. In het najaar van 2025 liepen ze ook vol. Zelfs zo vol dat de drie poelen een tijd lang één grote poel vormden. Nadat het peil wat gedaald was, bleken de twee diepste min of meer zoet water te bevatten. De ondiepste hield een zout laagje water vast. Aan het eind van de eerste zomer kwamen er planten op. In het daaropvolgende seizoen, de zomer van 2026, daalde de waterpeilen in de poelen gestaag: door de langdurige droogte vielen twee poelen helemaal droog. Niet de diepste poel maar de middelste bleef enig water houden. Aan het eind van de zomer was het hele gebied begroeid geraakt, met uitzondering van het circuit van de kleine autootjes.

Voorjaar 2026

Soorten

Er zijn geen inventarisatiegegevens van de tennisbaan beschikbaar. Aangenomen mag worden dat de tennisbanen en het gebruik daarvan vestiging van planten en dieren nagenoeg onmogelijk maakten. Ten opzichte daarvan is elke aangetroffen soort dus winst.

De poelen werden al snel door passerende rustende en foeragerende vogels gevonden. Wilde eenden bezochten de poelen geregeld, een groepje witgatjes kwam in de herfst langs. Ook een ijsvogel bezocht de poelen. In de randen van het gebied werd voorheen al volop door bosvogels gebroed, maar de zingende grasmus in de takkenril aan de noordkant wees op een nieuwe vestiging. In totaal zijn 41 vogelsoorten gezien.

Reeën waren al snel aanwezig, ook zij zochten vooral de poelen op. Naast sporen van bezoekende konijnen was ook even sprake van vestiging. Het hol lag erg dichtbij het parkeerterrein en is mogelijk daarom weer verlaten. De bosmuizen langs de randen zijn wel gebleven. Van de jagende vleermuizen boven de aangrenzende waterpartijen vloog een enkele gewone dwergvleermuis over het terrein.

De diepste poel vulde zich gestaag met behoorlijk zout water. Binnen enkele weken was deze poel bezet met vlokreeftjes. In de loop van de eerste zomer (2025) verschenen er jagende grote keizer- en gewone oeverlibellen boven het water van de twee waterhoudende poelen. Eind zomer 2026 werd ei-afzet waargenomen van oeverlibellen, bruinrode heidelibellen en vuurjuffers. Wat verder van de poelen, in de warme hoek van het gebied, werden meer libellensoorten gezien. Daaronder waren acht zuidelijke heidelibellen. Omdat het water, of in elk geval de bovenste laag, zoeter werd heeft de groene kikker zich kunnen vestigen.

In 2025 werden nog geen typische insectensoorten van duingraslanden en zandpaden verwacht. De locaties waarvan het voorkomen van die soorten bekend was liggen op kilometers afstand. Het was dan ook een verrassing dat zich al in de zomer van 2025 massaal bastaardzandloopkevers vestigden. Er werden minstens 100 exemplaren waargenomen. Ook de bijzondere blauwvleugelsprinkhaan is gezien, zij het maar 1 exemplaar. In 2026 was het door de sterk toegenomen begroeiing lastiger om ze waar te nemen, maar van de bastaardzandloopkever waren nog zeker 30 individuen aanwezig. De meesten leefden op en rond het circuit van de autootjes. De blauwvleugelsprinkhaan is in 2026 niet meer gezien. Er zijn elf vlindersoorten waargenomen. In beide jaren waren groepen tot 20 exemplaren van oranje zandoogjes langs de bosrand te vinden. Ook veel andere vlindersoorten verbleven in deze snel opwarmende hoek. Zelfs het beschermde kaasjeskruidkoppje deed het natuurterrein aan. Beide seizoenen werd de sabelsprinkhaandoder gezien. Een grote wesp die als veel andere insecten door

klimaatverandering steeds verder naar het noorden voorkomt en voor het bergen van zijn prooien holletjes in het warme zand nodig heeft. In 2026 werden verschillende nestholletjes en exemplaren van de grote zijdebij gevonden. In de vegetatie vestigde zich de ratelaar, een algemene sprinkhaansoort van droge graslanden. Op de oever van een poel werd een volwassen spinnende watertor gevonden, een kever van 5 centimeter.

Na oplevering groeiden er enkele grassen en kruiden langs de randen van het gebied en langs het wat verhoogd gelegen en niet vergraven wandelpad. In 2025 rukte de plantengroei nog rustig maar gestaag op. In 2026 raakte bijna het hele natuurontwikkelingsgebiedje begroeid, met uitzondering van het circuit. Tot oktober 2026 zijn in totaal 77 plantensoorten in het gebied aangetroffen. Het gaat daarbij om pioniersoorten als kaardenbol, zandzegge en speerdistels, om tuinplanten uit bloembakken op de tennisbaan, maar ook om plantensoorten van zilte en brakke omstandigheden als spiesmelde, heen en zeegroene ganzenvoet. Veel van deze soorten kwamen tot bloei, waardoor de voormalige tennisbaan even het bloemrijkste deel van het Nollebos was. Bijzonder was het verschijnen van beursjesganzenvoet op de bodem van de ondiepste poel na het droog vallen. Het is een eenjarige kustplant die in Nederland zeldzaam is en dan ook op de Nederlandse Rode Lijst van planten staat.

Bastaardzandloopkever en beursjesganzenvoet

Conclusies en aanbevelingen oktober 2026

Ten opzichte van wat het was, een tennisbaan, is al snel sprake van een succesvol biodiversiteits project. Voor een voormalige tennisbaan maakt het terrein een wel heel bijzondere ontwikkeling door. Maar de soortenlijsten zijn zodanig lang dat hoe dan ook van een succesvol experiment gesproken kan worden. Soorten die verwacht werden kwamen inderdaad, maar verschenen gelijktijdig met soorten die (nog) niet verwacht werden. De inzet was om de huidige biodiversiteit van het Nollebos uit te breiden door van de tennisbaan een leefgebied te maken dat bij de ligging aan de kust past, maar in het park ontbrak. Dat is gelukt. In twee seizoenen zijn er niet alleen voor het Nollebos nieuwe en of lang verdwenen soorten bij gekomen, dat geldt ook voor Vlissingen als geheel. Voor de meeste van deze soorten is de ligging nabij de zee en het open

duinachtige karakter met veel zand een voorwaarde voor vestiging. De successie verloopt echter snel. Het terrein kent nu nog open zandige plekken, maar groeit ook steeds sneller dicht. Door de opslag van wilg en verdere verdichting zullen de vlinders en soorten van open duinen weer verdwijnen. Als niet wordt ingegrepen blijft er alleen op het circuit open zandgrond aanwezig.

Om te voorkomen dat de nieuwe natuurwaarden verdwijnen door het dichtgroeien van het gebied verdient het aanbeveling om het advies van Landschapsbeheer Zeeland op te volgen en te starten met een verschrallingsbeheer.

Met dank aan alle waarnemers!

Vlissingen, 27 oktober 2026

John van Vliet

Stadsecoloog